

Kedves Órák

SZÉPIRODALMI, GAZDASÁGI ÉS ISMERETTERJESZTŐ
KÉPES HETILAP.

Megjelenik minden szombaton.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

VII. ker., Károly-körút 9. szám.

Ide intézendők az előfizetések, legzélszerűbben posta-
utalvánnyal, levelek, reklamációk stb.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:

FARAGÓ SIMON.

Előfizetési árak

a regénymelléklettel együtt:

Egész évre **12 korona.** Félévre **6 korona.**

Negyedévre **3 korona.**

REGÉNY.
(7. folytatás.)

FOGADÁS SZÍVEKRE.

Irta: Lónyay Margit.

IV. Titkos boldogság.

MÉG nem vagy egészen biztos benne — veté ellen a százados; — feltételeidnek harmadik része, hogy tudniillik Elzának udvarolni igen, de nőül

venni sohasem fogod, csak akkor lesz megoldva, ha innét át-helyeznek más állomásra, s végleg megszünsz udvarolni a leánynak, — addig nem nyerted meg a fogadást.

— Tudom, hogy e feltétel még hátra van, de ez is teljesedésbe fog menni, s akkor nyertem! — felelt röviden Kardoss.

* * *

Az idő kereke forgott fel-tartóztatlanul, egyik hónap a másik után mult, s már fél éve telt el annak, hogy Kardoss gyakori látogatója lett az ügyvéd házában.

Hogy a szép, délezege, udvarias, művelt és szellemes

fiatal tiszt, kinek első megjelenése is némi futólagos benyomást tett Elzára, láttuk, s még csak azt kell fel-
emlitenünk, hogy minél többször találkozott a szép

leány a délezege tisztel, annál inkább érdeklődött iránta s ha tekintetbe vesszük Elzának ábrándos természetét, ezen nem is csodálkozhatunk, sőt talán azt kellene hinnünk, hogy a szép leány ábrándképeinek megvalósulását látta e férfin, mire következtetnünk enged Elza naplójának egy kiszakított lapja, melyen e sorok voltak írva, a leány egész belvilágát vissza-tükrözve:

„Sajátságos, soha nem tapasztalt érzés az, mi most keblemben lángol, nem tudom, mily néven nevezzem, de annyi bizonyos, hogy oly megnyugtató, oly édes, és mégis oly fájdalmas ez érzés, minőt sohasem tapaszt-

FRIGYES VILMOS, német trónörökös.

taltam még eddig. Ábrándos lelkemnek visszasugárzása ez, vagy talán ábrándképeimnek megvalósulása: nem tudom magamnak megfejtani. És mindez érzés tárgya Kardoss. Miért épen ő? Nem találok feleletet, csak azt tudom, hogy nappali ábrándjaimban feltűnik az ő alakja, éjjeli álmaimban az ő hangját hallom. És a mi legkülönösebb, ha jön, némi zavar, majdnem mondhatnám aggodalom fog el, és távoztakor, mintha ürt érzének keblem belső rejtekében. Ha beszél, oly áhitattal hallgatom, mint egykor gyermekkoromban hallgattam anyám meséit. Ha reám tekint, arcomat égni érzem s keblem meg-megdobban. Ha búcsúra nyújtja jobbját s gyöngéden megszorítja az én jobbomat, reszket nemcsak kezem, hanem egész valóm, s ha megcsókolja kezemet, lázas forróság fut végig minden tagomon... Mi ez?!... Csak nem... de nem, nem, az nem lehet, hisz ő oly nyugodt, oly kimért udvariassággal viseltetik irányomban, hogy azt felennem nem is lehet. Nem, nem, mindez csak lelkem ábrándképe, semmi más!..."

És Kardoss?

A főhadnagy, kiről Elza éppen nem gyanítá, hogy világfi, aki a szép lány előtt csak a művelt, szelleme, déleczeg tiszt volt, a főhadnagy az ismeretség első napjaiban a szó szoros értelmében nem is látott Elzában semmi mást, mint egy szép leányt, akinek udvarolni éppúgy lehet, mint ahogy udvarolt ő már a székesfővárosban nem egy-két szép leánynak.

De azt állítják, hogy a gyakori együtt-lét, a megszokottság bizalmat kelt, s e bizalom, ha kölesönös bizalomra talál, hevesebb dobogásba hozza a szívet, és nem ritka eset, hogy az udvarlás vége a leglángolóbb szerelem lesz.

Kardoss ugyan legkevésbé sem hitte, hogy ez be fogna valamikor nála következhetni, s nem is tekintette a dolgot más színben, mint abban, hogy ez az ő fogadásának tárgya, ezt a fogadást pedig meg kell nyernie.

Ez volt nézete csaknem három hónapon keresztül. De midőn napról-napra jobban és jobban észrevette, hogy Elza nemcsak bizalommal van iránta, hanem a szerelem lángja is kigyulladt a szép leány szívében, melyet Elza magamagának sem mert bevallani, Kardoss mindinkább jobban érdeklődött Elza iránt s ismeretségük negyedik, ötödik hónapjában alig jutott már eszébe tett fogadása és ha tisztársai tréfásan felmentették azt előtte, nem volt ránézve többé oly kellemes e tárgy, mint azelőtt. Majd lassan-lassan arra a nála soha eddigelé nem fordult körülményre jutott, hogy akarata ellenére is, többször foglalkoznak gondolatai a szép Elzával, mint azt tőle, a világfitól, várni lehetett volna, sőt észrevette azt is, hogy Elza tekintetében mélyebben merül el s azok az azurkék szemek, mintha mondani akarnának neki valami olyat, mi lelkének jól esnék: majd tetőpontra hágott meglepetése akkor, midőn félévi házhozjárása után azt vette észre, hogy minél többször látja Elzát, annál többször s gyak-

rabban vágyódik látogatást tenni az ügyvédéknél, és csodálatos, hogy már nem is várta be Margit meghívását, amint hivatásos kötelességének mulasztása nélkül tehette, sietett Nagyékhoz s ott elidőzött egész délutánokon át. Kezdett ritkábban járni a tisztí kaszinóba, a kávéházak látogatásával teljesen felhagyott és egyedüli szórakozása a Nagyék háza volt. Teljesen átalakult egy félév alatt; de azt, hogy Elza iránt melegebb érzés ébredt volna keblében, sem nem hitte, sem feltenni nem akarta, vonzotta a bájos, ábrándos szép leány büvköre, mint a mágnes az aczelt, és ő nem hogy kerülte volna e büvkört, hanem mind mélyebben és mélyebben hatolt be annak központja felé.

Órákat ültek együtt Margit, Elza és Kardoss, aki kifogyhatatlan volt érdekesnél-érdekesebb elbeszéléseiben, — legalább ilyeneknek találta ezeket Elza, — anélkül azonban, hogy a fiatal tiszt a szív világának életét csak szóval is érintette volna, ami Margitot teljesen megnyugtatta, mert igazolva látta feltevését, hogy Kardossra Elza és Elzára Kardoss maradandó benyomást nem tesz s így pusztá baráti viszonyt látva csak a két ifju között, teljesen nyugodt volt s megnyugtatta e részben gyanakvó férjét is.

* * *

Gyönyörű augusztusi nap délutánja volt, midőn Margit egyik barátnője látogatására ment, az ügyvéd pedig a polgári körben ütötte a pagátot. Elza egyedül volt otthon.

Kardoss kopogtatott s belépett.

Elza arca vérpiros lett, soha egyedül nem volt eddig még Kardossal. Udvariatlanságot azzal, hogy szülei távollétét hozva fel okul, a tisztet távozásra kérje fel, nem követhetett el oly emberrel szemben, ki félév óta mondhatnók napi vendége volt házuknak, azért leküzdve felindulását, nyugodtságot erőszakolva fogadta látogatóját. De minden perczen jobban érezte, hogy a szoba levegője nyomasztó. Szabadba kell mennie, azért indítványt tesz, hogy a parkban egy sétát tegyenek, gondolván, hogy a szabadban kevésbé van kitéve annak is, hogy Kardoss közvetlen közelében, vele szemközt kelljen ülnie addig, míg anyja megérkezik.

Kardoss kész előzékenységgel fogadta az indítványt, Elza kis kékszalagos szalmakalapját feltette, s a tiszt tiszteletteljesen nyújtá karját, a szép leány elfogadta, bár a karját reszketni érezte, midőn azt a főhadnagy karjába fűzte. A jövő perczen a fiatalok a park fái alatt elvonuló tisztásra söpört porondos uton haladtak karöltve egymás mellett eleinte szó nélkül, s csak mikor a virágos ágyakhoz jutottak, melyekben a rózsák másodvirágzásának bimbói fejledeztek, szólt a főhadnagy: „Nemde. Elza kisasszony, szereti a rózsákat?”

— Legkedvencezbb virágaim a rózsák, — felelt a leány.

— Természetesnek találom, hisz a nővérek rendszeren igen szeretik egymást, kegyed pedig fészlő rózsá-

bimbóknak nővére, azon különbséggel, hogy a rózsabimbók csak ott illatoznak, ahol fűvük áll, míg a kegyed bűvös köre mindenfelé kiterjed, s minden halandót magához köt, aki csak közelébe juthatni szerencsés.

Elza sohasem hallott férfitől s legkevésbé Kardoss ajakáról ily szavakat, s mily hangon voltak mondván e szavak, annyi melegség, annyi gyöngédség volt azokban, minőt eddigél Elza sohasem hallott, nem bók volt az, hanem egy húr rezgése a sziv mélyéből, mely a szép leány szivvilágának húrját is megrezegtette.

És Elza képtelen volt rögtön felelni; csak két másodperc után szólt, szeméit a porondra sűtve. „Ön igen hizelgő, főhadnagy ur!”

Kardoss maga is sajátos helyzetben érezte magát, ez a hang, melyen ő most e leánynyal szólt, nem az a hang volt, melylyel e világfi eddigél a hölgyekkel, kiknek udvarolt, szólani szokott volt, habár a mondatok maguk, megszokott bókjai közé tartóztak is, de azt kénytelen volt Kardoss maga előtt bevallani, hogy a hang egészen más volt, úgy érezte, hogy mindazon hang, melyen eddigél a nőekkel szólt, az üres hang volt csupán; Elzával szemben elmondottakat azonban szívének, belsejéből felhatolt hangmelege vette körül, s éppen azért, midőn Elza őt hizelgéssel vádolta, még melegebb, még gyöngédebb, még szivhez szólóbb hangon felelt: — Téved, kisasszony, ami való, az nem lehet hizelgés, kegyed egész jelensége oly bűvkört von önmaga körül, mely által elmámoritja az emberi észet, elkábítja az érteket, s csupán a kebel érzelmei áradnak ki. Igen, igen, Elza kisasszony! kegyed, kinek szemeiben a szelidséggel párosult szivjóság tükröződik vissza, tekintetével rabjává teheti a világot, hitbuzgóvá az eretneket — Tovább nem folytathatta, mert Elza, kinek egész valója reszketni kezdett, megállott, s karját kivonva az ifju karjából, oly tekintettel, mely szánalmat gerjesztőleg kérő volt, e szavakkal szakítá félbe az ömlengéseket: — Ne, ne folytassa, ne szóljon többet, nekem e szavakat meghallgatnom nem lehet, nem szabad, beszéljen ön közönbös tárgyakról, szívesen hallgatom, de e tárgyról ne, ne egyetlen hangot se adjon, nem szabad azt meghallgatnom.

— Megsértettem kegyedet, kisasszony, ha azt tettem, bocsásson meg, mit ajkaim rebegtek, azok nem puszta szavak voltak, azok keblem érzelmeit tolmácsolták — mentegetődzött Kardoss.

— Haragudni? Miért haragudnám, ön nem sértett s úgy bocsánatomra, nincs is szüksége — felelt Elza s folytatá: — de e hangot, e szavakat nem szabad, nem lehet megengednem.

(Folytatása következik.)

Messze idegenbe...

(Fájamunka.)

Messze idegenbe,
Bérczes Boszniába,
Szegény magyar baka
Van nagy búsulásba'
Nehéz búsulásba'.

Be sanyarú ottan
Az élete néki!
Nem mondja keservét,
Csak türi, csak érzi . . .
Pedig szivét vérzi!

Hej! a magyar szótul
Ott az idegenbe,
Hogy fel is vidulna,
Hogy fel is éledne
Szegény fiú lelke;

Úgy el-elmélázik,
De csak hazavágyik . . .
Elrepül lelkével
Kedves falujáig,
Ott is egy kis házig . . .

Mit csinál az apja?
Mit az édesanyja?
Szegény baka fiát
Minden gondolatja
Csak haza ragadja.

Istenem! . . . Rózsája
Tán el is felejté?!
Akkor, hej! jobb volna
Haza nem is menni,
Temetőben lenni! . . .

— Jó fiú! ne búsulj,
Odahaza várnak . . .
Szívébe lakozol
Apádnak, anyádnak,
Meg egy szőke lánynak!

* * *

Messze idegenbe,
Bérczes Boszniába,
Szegény magyar baka
De nehezen várja
Megszabadulását,
Útnak indulását
Szép Magyarországra!

Acsay Lajos.

A Gombásyné milliója.

(Elbeszélés.)

Írta: **Tolnai Lajos.**

I.

Gombás ma már bátran folyamodhatik a minisztériumhoz, hogy emelje föl a tisztességes nagyközségei sorába, esetleg talán, tekintettel a számos nemes családra, tüntetné ki a mezőváros jellegével és jogaival.

Mikor én itt gyermekkedtem s a homokerdő mellett laktunk a Siksztyházban, akkor még a falu négy nemesi kastélya között jó egy-egy negyedórányi távolság esett. Ma nem is lehet látni, hol a kastély; a Varjas Pál kastélya, a Tassy Félix kastélya s a gazdag Dombóvár kétornyú kastélya. Itt a nagyvendéglő, a Krausz Jakab tornyos, új vendéglője, mézszárszékkal, koporsóárudájával, sarokkávéházával; — amott a Sréter-sörfőzde, temérdek szállító-szekeivel s szemetes udvarával; itt szemben a katolikus templommal van a piac, a Gombáson végighuzódó országúttal, míg a kis protestáns templom mellé a törvényszéki helyiséget emeltette az okos polgárság.

Korunk jelszava: a rohamos haladás és minden kormány előrelátó támogatása: itt a legszebben érvényesül napról-napra.

A koporsóárudából aszottarcu, sovány, fekete asszony törtet ki, lihegő kebelével, a hirtelen egybeverődött tömeg közé. Nagy sasszemeivel szétnéz a piacon.

— Mi az? Kinek történt itt baja? A hintó feldőlt? Ah! Ki ült benne?

— Gombásyné.

— Gom-baá-sy-né?

— huzza szét örömtől áthatott érzéssel fakó száját a szerény koporsóáruda tulajdonosnője. Isten ítélete se nem késik, se nem siet. Meghalt?

— Nem, de félholtan emelték ki a hintóból.

— Maga, Adiné, látta? Igazán látta?

— Láttam-e? Még az ágya mellett is ültem. — Segitettem is a levetkőztetésben.

— Aztán, hol érte baj? Mi baj érte? Bár jaj, jaj...

— Mi baj: olyan vastag, kevély asszonyt mi érhetne egyéb, mint a guta. Egy királyné nem élhet jobban, mint Gombásyné él. Én tudom.

— Ugy?

— Reggel egy fél-fazék kávé, — tudom, eleget mostam náluk. Hanem olyan étkes asszonyt se láttam soha. Tíz órakor pecsenye, rajta sült tojás, mellé jó vörös bor...

Látszott, hogy a sovány koporsóárusné hogy éled a pecsenyének még a nevére is.

— Délben olyan ebéd...

— Jó ebéd?

— Meghiszem. Olyan esontok kerültek ki az asztalról, hogy gyönyörűség volt szopogatni.

— Kerüljön be egy pár szóra, Adiné asszony, — az én kredenczemben is lesz tán valami. Lenne egy kis kérdeznivalóm. Én már évek óta nem beszéltem Gombásynéval, pedig rokonok volnánk a boldogult férjemről. Ugy volt, hogy szegény fiam...

Elharapta a szót a koporsóárusné, és vitte magával az asszonyt a belső szobába.

Gyorsan előszedett egy kis maradéksüteményt, mellé helyezett pár aprószerű pohárkát, a középre tett egy esinos likőrös-üveget s biztató kézmozdulattal hívta fel az asszonyt, hogy hát csak bátran.

— Nem erre a mesterségre készültem ám én, de hogy annyi csapás sújtott, ahoz fogtam, amíhez tudtam. Verje meg a szent Isten azt, ki miatt ilyen sorsra jutottam.

— No de veri is — falta mohón a süteményt Adiné asszony, és nézte biztos szemmértékkel a likőrös-üveget.

— Veri, kedves jó Adiné? Rossz, gonoszmájú asszony volt mindig. Oh, nagy öröm az a lesújtott szívnek, mikor látja, hogy ellenségét öltre kapta már a sors. Marczangolja, mint a farkas a prédáját. Minő látvány. Csakhogy épen oda nem kiált a boszu-

vágyó ember, hogy: csak darabold, szakgasd... Egy-egy elkeseredett, megbántott lélek tán még segítene is a fenevadnak.

— Mit mondanak a doktorok? Jól megütötte? Az egyik oldalát, a balt? Szegény jó apámnál is azt érte előbb. Milyen becsületes ember volt. Nem ártott az senkinek soha. Becsülte is az egész vidék. Ennek az esetén tudom, nem bánkodik senki. Gögös, czudar. Megsápadt? Persze. Szeretném látni azt a nagy tarjagos, puffadt pofáját. Adja Isten, hogy én adjak neki koporsót. Volna is épen egy nekivaló. — Marcsi! —

Báró Braunecker Stina: **Vaszary Kolos, Magyarország hercegprímása.**

szólt ki a boltranyiló kis ablakon, — az a nagy, fehér, oroszlánfejű koporsó megvan-e még?

— Hogy volna? A vén Petricsét bujtattuk belé.

— Jó, jó, csak épen kérdeztem. — Egyék, lelkem. Adiné. Mondja, mi van a fiával, a Gombásy Józsival? Jaj, he keveset beszél. Ugy tesz, mintha se nem látna, se nem hallana. Ne féljen, innen ki nem megy a szó. Istenem, szédülök. Ne mozgassa úgy a karjait. Egyék esendesen és beszéljen, hisz magának mindent kell tudni. Van egy elhasznált haczukám, odaadom, csak szót halljak. Hát reszketett?

— Igy ni! — Túrta a szájával a habot.

— A habot? Borzasztó! És rugdalódzott is? Jaj, Adiné, maga engem megöl a hallgatásával. Egyék, ilyék is. Gombásyné egész életében egy lusta asszony volt. Három hélig is elhordozott egy inget. No, ugy-e, jó kis sütemény? Azért, ha a sors oda alázott is, hogy csak egy koporsóárusné legyek, ennem-innom van ám azért. A leánya is csak olyan rendetlen volt, fél délig elfésülködött s a fehér fogait viesorgatta a tükörbe. De maga nekem semmit se mond. Oh, milyen fiam volt! Nem százszor különb, mint az a Petrics Pista, akivel elszökött?! Mondják, veri is! Csak verje is! Milyen volt az én Aladárom, mint a falat kenyér. Szép, mint a fényes nap...

Fölkelt, egy festményről félrehúzta a fekete fátyolt, oda ment, esőkolta a képet százszor, ezerszer.

— Aladárom, jaj gyönyörűségem, egyetlen virágszálam, azért a czudarért kellett neked magadat elemésztened! Akkor kezdett már bodorodni a kis fekete bajuszod. Megkaptad volna már a második csillagot, eddig kapitány lehetnél. Oh, fiam, oh, mindenem! Ne haragudj, hogy úgy sirok, ne ítélj meg, hogy átkozom azt a lelketlent, aki megcsalt, aki nyomorulttá tett engem is...

A száraz, esontos arczát kezeibe rejtette, járt-kelt fölebb-alább és észre sem vette, hogy Adiné két-három darab süteményt a kendőjébe rejtett, a likőrből egy jó hosszút ivott és nesztelenül kiosont.

II.

Gombásyéknaál egyik látogató a másikat érte. A hatalmas, nagy asszony ott feküdt eszméletlenül a széles ágyon. Senkit meg nem ismert, csak kiáltozott s hánytavetette a vastag, meztelen karjait. Egyik borogatást a másik után dobta le magáról.

— Akármit csináltak, gazok, azért is, Józsim házasodik. A milliomos Ráth Tili mégis az ő felesége lesz. Megmutatom, hogy ha a leánnyal nem boldogulhattam, a Józsim milliomos leányt hoz a házhoz.

Az önkívületben beszélő anyához egy magas, szelid, szöke ifju ember közeledett.

— Anyám, csöndesedjék, túsza meg ezt a borogatást. Jót tesz.

Odament egy öreg, köpezös ősz ember is.

— Terka no, no, ezt a borogatást. Itt a jó doktor úr, a kedves Weisz úr. Ugy-e, Weisz úr, holnap már semmi baj sem lesz?

— Igenis — nem.

— Terka édes, no no; azt a „Feeskét“, amelyik felborította a hintót, egy óráig se tőröm meg az istállómban, leüttetem. No, no.

A vergődő beteg egy mozdulattal lerántotta fejéről a köteget.

— A talpaira fogok ezetes borogatást alkalmazni.

— A Duna kiöntött. Tudod? És te a tátott száddal itthagysz a vízben.

Az orvosok suttogták, hogy a beteget le kell kötni.

— A fiam azt veszi el, akit én parancsolok. Első a millió. Nyakig úszunk az adósságban. A verebi jószág elment, elvertük; a küngösi tag is úszik, viszik a paksi zsidók; ezen a házon is annyi a teher, hogy ma-holnap kidobnak belőle. Emberek, hol vagytok? A víz

Radoné-Hirsch Nelly: Illusztráció Berczik „Himfy dalai“-hoz.

már az ágyamat emeli. Hát engem senki meg nem ment? Józsi te, Józsi! — sugjak valamit. A leánynak egyik szeme üveg, de csak te láss jól, püpos is az egyik lapoczkája. Vigye az ördög a püpját, csak a millióját hozza. Hatlovas hintón járunk, megvesszük a kokárdi dominiumot, ott lakunk. Majd építették én e helyett a rongy patkányfészek helyett olyan kastélyt, hogy a herezeg is ellakhatik benne. Józsi, csak eszed legyen! Hozd azt a ladikot! Ostoba, mit bámulsz? Tedd be a leányt is. Apád hol van?

A piros-pozsgás, ősz ember odahajolt a betegre, megfogta a kezét és simogatta.

— Teruskám, nézd, itt vagyok. Semmi baj. De látod, ezt az ezetes tormát ide kell kötnünk a talpaidra.

— Vigyetek innen! Hát az a koporsósné mit keres a sarokban? Dobjátok ki, mint a kutját! Nem akarok meghalni. Jó volna. Olyan lakodalmat csapunk, hogy az egész ország erről beszél. Majd tudom én, hogy kell, mi kell. Meg kell hívni a miniszter öcsémet. Kutya kötelessége, hogy eljöjjön. Kölyökkorában eleget

evett-ivott nálunk. Most tegyen tisztességet. Legyen násznagya. Vőfélyek lesznek a Strumpf-bárók, a Stefi, meg a Miska. Lássák ezek a koldus Tassyak, Varjasok, Dombovaryak, hogy az első nemzetség, míg a világ — világ: a Gombásyak lesznek. Csak csipjem én meg egyszer azt a milliót, majd megmutatom én, hogy a megye úgy tánczol, ahogy én parancsolom.

— Terka édes, a tormát . . .

— Anyám, csöndesedjék.

— Nem bánom, jó, kibékülök azzal a Petricsessel. Csinálok belőle alispánt. Jézus, hát nem tudtok engem innen elvinni? Meg akartok engem ölni . . .

S egy ugrással künn termett az ágyból. Oda bujt a kemence mellé és ordított, hogy hozzák már azt a ladikot, mert megfullad.

A fiu erős karjaival átfogta a félmeztelen anyát és takargatta, ahogy lehetett. De nem igen lehetett, mert az erős asszony tizszeres erővel lökött el magától mindenkit.

AZ ÖLTÖZÉKRŐL.

(Elmefuttatás.)

Irta: **SZINI PÉTER.**

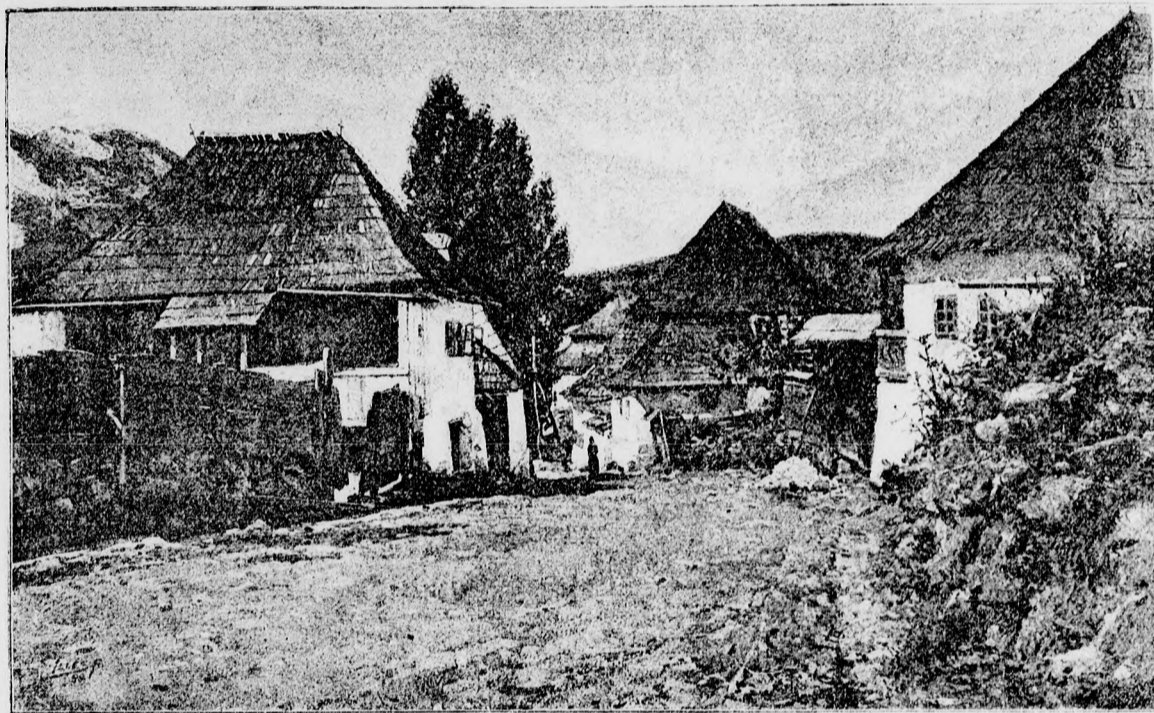
(Pályamunka.)

Mióta a kígyó által elesábitott Éva ősanánk paradicsombeli öltözékét ezülszerűnek látta használatba venni, azóta mi, — gyarló utódai az őseimnek, — a legvehemensebb lukszust fejtettük ki a testünket takaró öltözékek minél művészibb, minél tetszetősebb előállításában.

Ha valaha, ma áll az a mondás: „*Raha teszi az embert!*”

A modern civilizáció, mely a szellemi produktumok ezerféle, a munkát, erőt megtakarító termékeit hozta létre, egyúttal a külsőség tekintetében is nagy átalakulást remekelt és különösen a szabóművészetet emelte harmadhatványu magaslatra.

Mig az őskor emberei — férfiak, nők egyaránt — beérték a vadállatok bőréből eszerzett ruházattal, vagy éppen a természet-alkotta testbeli bőrzettel, addig ma már az öltözék nem annyira

Edvi Illés Aladár: **Vöröspataki utca.**

Nagynehezen végre visszazoritották az ágyba.

A küzdelemben, birkózásban kifáradt és alig pihégett. Talpa, feje erősen be volt borítva.

— Gyere ide leányom, kicsi bogaram, Tilikém, te vagy az én kis angyalom, a Józsim aranyos felesége. Mit hoztál? Mi, mi? A millióeskat elhoztuk? Mi, mi? No kutyák, mégis kezemben a millió. Egyezer, tizezer, százezer, ki van, tisztára ki van a millió. Púposkám, vakoeskám, mindegy az, fő a millió. Egy millió! Az egész megye koldus urai nem láttak ennyit. Én szereztem meg a fiannak. Lehozatom Pestről a leghíresebb bandát. Éjjel-nappal szóljon a muzsika. Táncozal nőtem én fel, meg muzsikaszón. Ez való a magyarnak. A vendég soha ki ne fogyjon a házból. Majd tudom én, hogy süt fel a régi nap. Megyünk fürdőről-fürdőre. Télen járjuk a bálakat, ott leszek én veletek mindig. Melyik a leghíresebb vendéglő? Ott lakunk. Nem bánom, kifizetem azt a pár százezer forint rongyos adóságot is. Ne licitáljon senki kutyája az én házamnál.

(Folytatása következik.)

szükséges dolog gyanánt szerepel, mint inkább hiu csillogtatás, a jómód és vagyoni emelkedettség feltüntetésére.

Hogy a gyöngébb-nem hajlandósága a ruházat tekintetében való brüllirozásra a legrégebb időtől megvan, arra nézve hiteles iratok szolgáltatnak elég bizonyosságot. A régi görögök és rómaiak erkölcsi súlydedtsége jórésben a nők túlpazar öltözékének köszönhető. A vagyondús Lucullus, római polgár, kevésbé művelt életpárja például még saruját is gyémántkövekkel rakatta ki s ruházatán, mely a legfinomabb kínai-selyemből készült, milliókat érő drága ékszerek csillogtak; a — függökertek építettett Semiramisról tudva vagyton, hogy megveszekedett hiuságában vendégei elé ércben olvasztott drágaköveket fálaltatott fel s egy-egy öltözéke elég lett volna Magyarország legnagyobb városainak évi kiadása letörlesztésére.

Sába királynője, midőn a hírneves zsidókirályt, böles Salamont meglátogatta, oly fényt és pompát fejtett ki öltözékével hogy a különben hatszáz feleséggel rendelkező király, kinek gazdagsága meseszerű volt, szinte belebolondult. (Nem a királynőbe hanem öltözékébe!)

Irja a biblia, hogy a szép Betshabé, a szentéletű Dávid ki

rálynak tetszését ormás természetével nyerte meg. E formás testalkat feltűntetésére mindenestre lényegesen befolyt a szép zsidónő csinnal készült öltözéke.

Az ókor hölgyei kiválóan értettek a csín és kecs külsőképének ábrázolásához. Miután belső tartalom tekintetében csak csekély részben voltak ellátva, — mert abban az időben a nők iskoláztatását még szükségtelennak tartották, — arra irányult minden gondjuk, hogy minél tetszetősebbé tegyék testüket. Elmondhatjuk, hogy e korban sokkal több pirosító fénylett a női arcokon, mint manapság, pedig ezzel talán nagyot is mondunk.

Amint az emberiség feljebb haladt a civilizáció létrafokán, lépést tartott vele az öltözékbeli hiúság is. És — bár ma már a szellemi élet uralmat nyert a test felett, sőt a nők is emancipáltak a régi kor értelmellen hagyományai alul, s szellemileg lépést igyekeznek tartani a férfiakkal, — a divat kárhózas betegsége esepet sem vesztett ragályából, sőt jelenleg még hevesebben dül, mint valaha, mert ma már nemcsak a nőket, hanem még a férfiakat is rabjává tette.

Páris, a nagy moloch, kiadja a jelszót s menten tudomásul veszi az egész művelt világ nője és férfia. A veszedelmes szeszély szül aztán bolondnál-bolondabb öltözködést, tekintet nélkül a célszerűségre. A legnagyobb hóbort s a legnevetésgebb szokás tűnik elénk e tekintetben, különösen a hölgyvilág köréből, kik — már érzelmi világuknál fogva is — rajongóbbak a divat iránt, no, meg azért is, mert az erre fordított költségeket ugysis a férjüram tárczája viseli.

A krinolin-korszak óta, mikor a nők minél terjedelmesebbé iparkodtak természetüket tenni, annyiféle — humorosnál-humorosabb — öltözékkel találkozunk, hogy szinte bámulni lehet a művelt embert: miként igyekszik drágán fizetett öltözék által természetadta rendes formájából kiabrázoltatni magát.

A bőredőzetű krinolint felváltotta a szűkreszabott tunikásruha, melynek czifra lebbentyűi, színes fodrai repülő szárnyakként kísérték a sétáló hölgyet, majd a hátsó dudorodást eszközölő turnür üttette el végőráját a tunikával s láthattunk oly hölgyi öltözéket, hogy jóízű férfi szemé lefordult róla. A divat rabja, kit a hiúság törbe ejtett, alig léphetve cipelte maga után a ruhája hátsó részére alakított óriási dudort, mely oly siralmasan mutatkozott, mintha nem is a ruházatához tartoznék, hanem kölcsönkép kérte volna valakitől.

Azután jöttek a rövidre esedékelt, majd a hosszúra kinyújtott sleppes öltözékek, melyeknek különben volt annyi hasznuk, hogy az utcák seprésében tevékenyen közreműködtek.

A hiúság vásárában ma sem azt nézik: ki vagy, hanem hogy miképen tudsz a legújabb divat szerint öltözködni. Ha nincs frakkod, klakkod, szabály szerint előírt nyakkendő és keztyűd, csak maradj otthon, jó felebarátom, mert ha a csillagokig ér is eszed, a „művelt“ társaság be nem fogad.

Lopott ruhában bármely társaságban megjelenhetsz, de kopottan schol. Ezt a társadalmi szabályt tanácsos lesz kellő figyelemre méltatnod.

Általában odajutottunk már ma a divathajhászat terén, hogy a szellemi tartalmat meg sem látjuk s első teendőnk a ruházatát szemügyre venni annak, kivel találkozunk.

A régi korban már Krisztus is szükségesnek látta felemelni tiltakozó szavát az ostoba hiúságból származott, minden cél és haszonnélküli öltözékek ellen. „Mít szorgalmaskodtok, hogy minél szebben öltöztessétek a ti testeteket?“ — mondá. — „Vegyétek eszetekbe a mezei liliomokat. Azok nem szönek, nem fonnak mindazáltal szebben öltözködnek Salamon király minden pompájánál!“

Ugy látszik, süket füleknek szólt ez az intés akkor is és süket füleknek szólna ma is. Az emberi hiúság vakon rohantatja a férfi- és hölgyvilágot a divatmajmolás örvényébe, elfeledkezvén arról, hogy tulajdonképen Éva ősanányunkat elkövetett bűne kényszerítette arra, hogy öltözékkel fedezze el természetadta állapotát.

A gigerlik kirívó öltözkéről nem szólok. Az ő banális maskaraszerű öltözetük csak annak szolgál bizonyítékául, hogy a tulhajtott művelődés rendszeren visszaejti az embert oda, honnan kiindult: a majmok légiói közé.

Záradékol a következő verset ajánlom hölgyolvasóim figyelmébe, melyet a jó öreg Hübnertől lestem el és szól eképen:

„Ádám és Éva régen az Éden kertében
Mezítelen jártak.
Legelőször ruhát, de akkor sem puhát
Az eset után láttak.
Tehát honnan vagy, e világ oly nagyon,
Hogy abban bujálkodik?! . . .
Okosabb az nyilván, aki köntöst látván,
A bűnről gondolkodik!“

És most szíves bocsánatukat kérem, szépséges hölgyeim, ha talán tulságosan is igazságos akartam lenni!

... És volt egy legény...

... És volt egy legény hajdanába,
Talán diák volt ép szegény.
Kicsit kopott volt a ruhája,
Meg zöld katapja a fején.
Mégis, mint egy mesekirályfi
Járt fel-alá minden napon;
Poéta volt szegény legényke,
És szerelmes . . . nagyon, nagyon!

... És volt egy leány hajdanába
Valahol, egy barna leány.
Dalt zengett a madár; ha látta,
Virág fakadt a lábnyomán . . .
Tavaszirom szállt a világra,
Mosoly, ha ült az ajakán;
Igy írta azt meg a poéta,
Virrasztva sok-sok éjszakán!

... S volt egy aljegyző hajdanába,
Egy elegáns, szőke legény,
Mindig úgy járt vasalt ruhába,
Fényes czilinderrel fején.
Szép szőke bajsza csókra intett,
Megértette a barna leány.
Meg is tartották esküvőjük
Szüret után . . . szüret után!

... És volt egy legény hajdanába,
Talán diák volt ép szegény.
Várta vissza a barna lánykát,
Mint a mesén, mint a mesén . . .
... És írja most is még a verset,
Szemében most is könny ragyog,
Talán sejtik? Ha nem, bevallom,
Hogy a poéta — én vagyok!

V. Farkas József.

— Annál édesebb, minél tilosabb. —

❖❖❖ Gyermekünnepély Amerikában. ❖❖❖

Munkácsy sírjándl.

Szürke, sötét felhők, szálljatok erre, felém!
Bús körötökben hadl sírjam a bánatom én
Térdreborultan nagy, nemzeti sírja fölött,
Lángeszű Munkácsynk gyászsíratói között!

Föltödet úgy vártuk!... Oh, de nem ily jövetelt!...
Oh, a kegyetlen sors élted is követelt!
Holttetemét hozták el csak ereklye gyanánt,
Drága ereklyénkként őrzi meg azt a hazánk.

Jűjjetek, oh jertek, mennyei angyalaink!
Szálljatok ő hozzá, dalljatok itt neki mind!
És kegyeletlenül, nemzeti sírja fölött,
Mennyei tündérek, fonjatok üdv-koszorút!

Madrava Nándor.

Rémes éj az Al-Dunán.

(Naplómból.)

Irta: Egy volt kormánybiztos.

A szerb-török hadjárat Oroszország rokonszenvét felköltötte a szerbek érdekében, és az orosz fiatalság tömegesen sietett fegyverrel szolgálni a szerbek törekvéseit.

Az orosz ifjuság leginkább a dunai utat választá, melyen legkönnyebben jutott el Szerbiába, s ennek következménye lett, hogy a dunai hajók tömve voltak orosz utazókkal.

A magyar kormány, nehogy a dunai hajóknak magyar oldalon lévő kikötőiben az orosz ifjak kiszállva, az ott lakó szerbajku magyar polgárokat felizgassák, igen helyesen, — megtiltotta az oroszoknak a magyar kikötőkben való kiszállását, és e tilalomnak érvényt szerzendő, katonai kordont vont Orsovától Baziásig a Dunának Magyarországon határán lévő kikötő-állomásai között. E katonai kordonnak parancsnoka egy-egy a kormány által kiküldött polgári kormánybiztos volt; akinek rendeltetéseit a katonai kordon vezényletét kezében tartott százados pontosan teljesíteni köteles volt.

Ezek a polgári kormánybiztosok s ilyen volt: Orsován, Drenkován és Baziáson folyton a dunai hajókon utaztak, egyik állomástól a másikra, ellenőrizni a hajókon utazó orosz ifjakat.

A drenkovai állomáson e sorok írója volt a polgári kormánybiztos és nap-nap után megtette az utat Drenkovától le Orsováig és fel Baziásig.

Nyolcz hónapon tartott működésemről rendes „Naplót” vezetvén, ennek egyik lapját szakítom ki s nyujtom át a lap kedves olvasóinak, mely napon egész működésem ideje alatt a legveszélyesebb helyzetben voltam úgy magam, mint a hajó összes utasai, s ha a hajó kapitányának ébersége és a hajó matrózainak emberfeletti erőmegfeszítése nem segít ki, a hajó s vele

együtt az utazók a Duna habjai alá temetkeztek volna, s e sorok sohasem láthattak volna napvilágot.

* * *

A „vasminiszter” még akkor nem ült a bársonyszékben s a Duna szikláit nem repesztette szét. Ott állottak azok, a szerb oldalról a magyar oldalra áthuzódva a Duna fenekén, nem kevésbé veszélyeztetve a dunai hajózást s a „Kazán”, „Izlár”, „Greben” szorosok, sziklazátonyok és sziklatömbök, nem egy hajónak bordáit törték már össze, mint azt a magyar költőkirály Jókai „Aranyember” című művében, oly meghatóan rajzolja. És csodálatos, hogy az a rémes éj, melyet én s a velem utazók az Al-Dunán átéltünk, épen annál a sziklaesücsnél történt, — a Grebennél — ahol a Jókai „Aranyemberében” elsülyedt a malom.

Hogy a Duna medrében átvonuló szikla csoportot a hajók elkerüljék, az átsurranható helyeken vastag fenyőfatömbök erősítették meg apró zászlókkal, jelezve, hogy ezen az uton mehet a hajó, de ott is csak a nem mély járata s könnyebb szerkezetű hajók hatolhattak keresztül.

Ily könnyű szerkezetű s nem mély járata hajó volt a kis „Izlár”, melyen egy szép nyári este indulunk el Orsováról Drenkova felé.

A „Kazán”-szoroson, mely a magyar fejedelmi folyót a legnagyobb magyar, Széchenyi alkotta gigánsi uttest mellett annyira összeszorítja, hogy e folyó, mely Mohácsnál 900 öl széles, itt alig 70 öl széles, minden haj nélkül keresztülhatolván, a mindinkább kiszélesedő folyam habjain vígan himbálódzott tova egész addig, míg az „Izlárnak” (magyarul „mező”) nevezett sziklaréteghez jutott.

E sziklaréteg, a Duna medrében vonul át a szerbiai határról a magyar határra s szerb nevét onnét nyerte, hogy itt a folyó vize a sziklarétegbe ütődvén, hullámszik, mint a mező viránya, ha a déli szél lengeli azt.

Óvatosan haladt át hajónk a sziklarétegen, a jelző fenyődarabok nyomán s alig vettük észre, hogy a „Greber” (magyarul fésű) nevű sziklaesücshez jutottunk, ez a sziklaesücs a Duna hajózását leginkább gátló akadály volt (ma már a levegőbe röpítette a „vasminiszter”) s nevét onnét vette, mert a sziklaesücs egyes kiemelkedő részei oly fogakként állanak ki, mint a fésűnek a fogai. Itt tartózkodnak a Duna speczialis halai, a „vizák”, melyeket a szerbek nagy mennyiségben fogdosnak, a vízből kihuzva fejszével vernek agyon s a bennelévő ikrát kiszedvén, azt „orsovai kaviár” név alatt bocsátják a világ kereskedelmi piacára, míg a halat magát a világvárosok halpiacza szerzi meg nagy összegekért.

A „Grebenhez” jutott hajónk... Egy lökést éreztünk...

— Elsülyedünk! — hallatszott egyszerre az utasok nemzetközi nyelvén a rémkiáltás, orosz, szerb, román, német és magyar nyelven hangzott a már sötétté lett estbe, — elsülyedünk, a hajó léket kapott.

Az egész utazó közönség a fedélzetre futott, a hajó kapitánya, kormányosa és matrózai rögtön vizsgálathoz fogtak és a jövő perczben tudva volt, hogy a hajó, hol az utasok első osztálya volt, egy sziklaesücsön megfeneklett és léket kapott.

Az asszonyok hajukat tépve, jajveszékelték, a férfiak a Duna habjai közé akartak ugrani, hogy uszás által a szerb partra jussanak, mert hajónk közelebb volt a szerb, mint a magyar parthoz. Az utasok között

volt egy idősebb és egy virágzóan szép ifjabb nő. Anya és leánya. Az ifjabb csak négy hét előtt lett boldog neje egyik dunai hajóskapitánynak, aki most Bázias felől éppen utban volt hazafelé; a fiatal menyecske anyja kíséretében elébejött a férjnek Drankováig, ugy lévén előre megállapítva, hogy ott fognak találkozni. Ez a két nő tette legrémesebbé, legborzalmasabbá a helyzetet. Jajveszékülésük áthangzott a szerb partokra, az öregebbik átölelte leányát s haját tépve, kiabálta: „Elvesztünk!”, a menyecske pedig szívszakgató hangon kiáltotta: „Richárd, Richárd, nem látlak többé soha!” Az orosz ifjak tomboltak, szidták a hajó vezetőségét s főleg a kormányost s megvallom, aggodalom fogott el, hogy tettelegességre vetemednek s minthogy ezen az oldalon nem állott rendelkezésemre katonaság, a kiörlhető veszélyt meg nem akadályozhatom...

Mindenki fejét vesztve futkosott előre, hátra a fedélen, csak a kapitány és kormányos maradt meg hideg vérrel: „A mentőcsónakokat leboacsítani” vezénylé a kapitány. A következő perczben hat mentőcsónak hímhálózott a Duna tükreán a hajó mellett. Az utasok törték egymást, hogy ki juthasson előbb a csónakba. — A legelső volt az anya és leánya, öt percz alatt minden csónak megtelt s a matrózok izmos karjaikba kapva az evezőket, tíz percz alatt kitétték a hajó összes utasait a szerb partokra. Aztán visszatértek a hajóra, melyen nem volt már senki más, csak a kapitány, kormányos, én és a matrózok.

— Legyen nyugodtan, — szólt hozzám a kapitány, — veszély nincs. Hajóm alsó része nyolcz osztályra van építve s ha egyik osztály, mint jelenleg is az első, léket kap, a többi osztályokba a víz nem hatolhat be, — aztán „szivattyukat elő”, s a következő perczben ökölnyi tömegben hányta ki a szivattyu a betoltult vizet a hajó fenekéről a Dunába.

Nehéz munka volt, de a matrózok emberfeletti erővel dolgoztak s háromnegyed óra alatt a tokányból ki volt szivattyuzva a víz, csak a lék tátongott előnkbe.

— Csepüt és szalmát, — hangzott ismét a kapitány parancsszava s a hajó raktárából az összes csepüt és szalmakészletet a matrózok a hajó lékébe nyomták s rövidebb idő alatt, mint elmondám, a lék, légmentesen be volt tömve.

— A veszélyen túl volnánk, — szóltam a kapitányhoz, — de kérdés, hogy a mégis megrongált hajóval mehetünk-e tovább egész Báziasig?

— Nem, — felelt a kapitány. — Átkelünk a Dunán Drankováig, onnét táviratozok Orsovára segélyhajóért, utasaimat továbbszállítom, saját hajómat pedig levontatom Turn-Szeverinbe, a hajógyárba, kijavítás végett.

A mentőcsónakokkal áteveztek a matrózok ismét a szerb partra, felszedték az utasokat, megnyugtattva őket s a hajóra szállították.

Már éjjel volt, mikor Drankovára értünk, itt vesztelt a hajó, míg a távirat folytán másnap délután megérkezett a segélyhajó Orsováról s tovaszállította az utasokat, egész idő alatt a katonasággal őriztettem a hajót s magam csak másnap este hajthattam nyugalomba a rémes éj után fejemet...

Alighogy mi megérkeztünk, megjött Drankovára a menyecske férjének hajója is. A szép fiatal asszony „Richárd, kedves Richárdom” kiáltással borult a daliás férj keblére, átölelve annak nyakát mindkét karjaival és én biztosra vettem, hogy a nő a férj keblén rögtön elfeledé a rémes éj alatt kiállott minden aggodalmát, fájdalmát és kétségbeesését!!

ÖRÖKZÖLD LEVELEK.

(Elbeszélés.)

Irta: **Harmath Lujza.**

Nos hát, üljetek le ide mellém gyermekek s hallgassátok meg az örökzöld levelek történetét, melyek imakönyvem első lapjában vannak befoglalva s annyszor felköltötték kíváncsiságotokat.

Történetem mélyen benn a multban kezdődik, hol az önfeláldozás még nem volt ritka erény, hol gyöngéden tiszteltük egymás érzelmeit és áldozatot tudtunk hozni egymásért. Milyen más idők is voltak azok! . . . Nem volt nevetséges az Istenbe vetett hit, nem volt együgyűség az őszinte szó s nem volt butaság a bizalom és most? . . . De engedjétek, hogy beszéljek a multról; e kor tiszta, önzetlen fogalma jobban illik keretül elbeszélésemhez, mint a jelen káprázatos, felületés, önző, istentagadó szelleme.

Te Lilli, betöltötted a tizennyolcz évet, István a huszonnégyet. Mindketten azon korban vagytok, midőn a szív apróbb-nagyobb hullámvetéseit megértitek.

Különbben is, amit elmondok, könnyű lesz megérteni; egyszerű, való történet, az emberi szív érzelmeire építve.

* * *

Húsz évig éltem atyáttal zavartalan nyugalomban, de e nyugalmat nagy áron vásároltam meg magamnak. Atyátok boldog volt s halála perczében is áldólag terjesztette felém kezét . . . Az én életemen egy sötét fellegárny huzódott végig s nem engedte élveznem azt a boldogságot, melyet atyátok igaz szeretete nyújthatott volna.

Atyátok előtt nem volt titkom. Sokkal nagyobbra becsültem, hogysem megloptam volna bizalmát. Mielőtt övé lettem, teljesen ismerte életem történetét, s ha boldogságát — melyet egész gondoskodásommal igyekeztem megszerezni számára — valami zavarta, úgy az a többször megkísérlett, de mindannyiszor megíusult remény lehetett, hogy meghalt szívemet új életre fogja kelteni.

Hasztalan kísérlet! A halottakat ki tudná feltámasztani sirjaikból? . . .

Mondom, e megíusult remény zavarta egyedül boldogságát; de tökéletes boldogság nem is létezik a földön! . . . Az emberi szervezet a tökéletest nem ismeri, az emberi érzelmek a külső behatás alatt állanak. Az érzelmek még a legerősebb embereknél is alá vannak vetve a körülményeknek. Az erősebb tovább bírja a küzdelmet, a gyöngé összetörik alatta: ennyi a különbség . . . A férfit erősnek nevezik és mégis vannak nők, kik sokkal több erőt képesek kifejezni, ha szívök érzelmeiről van szó, az önfeláldozásban meg valóságos hősök, kimondhatatlan nagyokká tudnak lenni.

No, de ne előzzük meg az eseményeket reflexiókkal, hanem térjünk vissza oda, midőn még én is csak a te korodban voltam, Lilli.

Igen, tizennyolcz éves, a virágfakadás korszaka, tele álmokkal, reményekkel, melyekről mosolyogva hisszük, hogy a jövő meg fogja valósítani.

Még a gondolat is üde, illatos e korban s később az örömtől megfosztott reménytelen öregséget ez a virágos kor édes emléke teszi elviselhetővé . . .

Szép, üde, mosolygó, mint a tavaszi napsugár, mint a virág fakadása.

Az élet még zárt könyv előttünk; nem ismerjük titkait s csupán a ragyogó burkolat kápráztatja szemünket. A valót a sejtelem pótolja s a tiszta, igaz hit még rendületlenül él sziveinkben.

Miért, hogy oly rövid! . . .

Igen, rövid. A végzet rettenetes és kérlelhetlen. Mint az ölyv, époly váratlanul csap le áldozatára, s gyönyörrel tépi szét

a finom pókháló szálait, melyeket az ifjudak lélek vak bizalmában a jövő reményéről szőtt össze.

Az ember, ki büszkén nevezi magát a föld urának, semmivé törpül, atommá lesz e rettenetes hatalom kezében s a feltartott fő, porig alázva hajol meg vas, kérlelhetlen akarata előtt.

Nincs fölebbezés!

Dante sok mindent kifelejtett poklából, de főképp kifelejtette azt a gyötrelmet, hogy midőn szeretünk és viszonszerettünk, de még sem lehetünk egymásé...

De ismét előbbre haladtam az eseményeknél!

Tizennyolczéves voltam és szerettem.

E néhány betű egy egész világot rejt magában. Egy egész világot, tele üdvvel, mennyországgal... Egy végtelen világot, melynek se kezdetét, se végét meghatározni nem lehet.

Szerettem... Szerettem a tiszta lélek szentségével, minden utógondolat nélkül, oly áhitattal, mint Istent imádják hívői.

Mikor kelt létre ez érzélem lelkemben, nem tudom. A mély, igaz szerelem sohasem a pillanat szüleménye. Az igazi szerelem

azt az isteni érzélemet, melyben az örök törvény fönnsége nyilvánul.

Sohasem beszélünk érzelmeinkről: minek?... Az igaz szerelmet nem szükséges szavakkal tolmácsolni!... Tudtuk, hogy szeretjük egymást s ez érzélem oly erős, hogy csak az élet utolsó leheletével ér véget... Jenő évekig távol volt tanulmányait folytatni, s az elválás nem fájt sziveinknek, hisz a kételkedést nem ismertük: biztunk egymás hűségében feltétlenül.

Igy értem el a tizennyolcz évemet. Jenő épen végzett, tehát azon a ponton álltunk, hogy egymáséi leszünk.

És ekkor történt a nagy esemény, mely lelkemet alapjában megrázta, úgy, hogy most is, annyi év után, még érzem remegését...

A végzet akarta így!... Megsemmisített két szívet, melyek tisztaságában a fellegtelen mennybolt tükröződött vissza; megsemmisített két szívet, melyek egymás boldogítására voltak teremtve...

Miért?... Ha én erre meg tudnék felelni!

De engedjétek meg, hogy el-elimbolygó gondolataimat összeszedjem!...

* * *

Ti nem ismertétek Margit testvéreimet, kit mi gyermekked kedélyéért, szende pirulásáért, gyöngéd lelkéért Mimosának neveztünk. Nem, nem ismerhettétek, hisz ő már nem élt, midőn ti megláttátok a napot. Képzeltetek magatoknak egy szöke, mosolygó, szende, légies alakot, kinek örökvidám szemeiben a tiszta mennyország látszott, s előttetek áll mindnyájunk kedvence, a kedves k's Mimosa.

Nagynénénk, ki szüleink halála után magához vett mindkettőnket, valóságos imáddal csüngött Mimosán s én is kimondhatatlanul szerettem.

Nem is lehetett őt nem szeretni, oly végtelen kedves, megnyerő volt modora. Finom aetheri alak, túlvilági fényvel szemeiben mint egy kis Cherub, ki csak szárnyait kell, hogy

megrebbentse s visszazáll mennyei honába.

E piczi, finom alak arczára szinte rá volt írva, hogy nincs földi életre teremtve.

Egy fiatal leányrokonunk időzött gyakran nálunk s Mimosa mély barátságot kötött vele. Nagykiterjedésű kertünkben néha órákig elbolyongott a két fiatal leány, elesevege aprólékos dolgokról, melyeknek csak az érintetlen lélek tudott értéket kölcsönözni.

Ha együtt voltak, hagytam őket csevegni s én magam bolyongva álmodoztam az előtttem álló boldog jövőről.

Volt kertünkben egy kis liget, melyet ezüsfodru patak szelt ketté s partját fűzek, juhar, nyár- és hatalmas kőrisfák árnyékolták, míg a talajt örökzöld levelek futották be égfelé emelve világoskék, üde virágukat. E csodaszép, árnyékos helyen gyakran időztem, s míg a rendesen magammal hordott könyv érintetlenül hevert ölemben, egész lelkem beleveszett a suttogó lombok s a víz csobogásá keltette lágy, méla hangokba. Egy szebb világ tárult fel előttem ilyenkor, hol virágillatot lehelt az álmodott jövő örök tavasza.

* * *

Rubovics Márk: Zártkörű hangverseny.

nem ismeri a romboló szenvedélyt. Csöndes, nyugodt, mint a tenger vize szélesend idején. Szívünkől és szívünkhöz nőtt érzélem, melyet sem idő, sem akarat, sem körülmények letépni onnan nem tudnak.

És Jenő méltó volt az ilyen szerelemre.

Nem volt ő feltűnő alak; semmiesetre sem adonisz. Első látásra inkább ellenszenvesnek, mint vonzónak volt mondható s csupán többszöri együttlét után feleadtük el rutságát s fedeztük fel benne a szellemet, melyet csupán nagy, lángoló szemei árultak el.

Én nem láttam a rút külsőt. Magasröptű szellemét, nemes felfogását, forró, romlatlan szívét szerettem.

A szív ugy van teremtve, hogy szeressen. Azt mondják: szeretni bűn?... Oh, nem! — erény. Isten legszebb adománya, az élet legfenségesebb gyönyöre.

Gyermekkoromtól ismertem Jenőt, együtt nőttünk fel, együtt jártuk be a virágos mezőket, illatos berkeket s együtt kutattuk a nagy természet csodás titkait, melyek egészen elvarázsolták gyermeki lelkünket és talán először csempészték be sziveinkbe

Épen tavasz volt. A fűzek most bontották pelyhős bimbóikat, a nyárfák ezüst szirmai csupán a napsugár esőkjára vártak, hogy életre keljenek, a kőrisfák fekete rügyci a meleg, éjjeli harmatot lesték, hogy ledobva magukról a sötét ruhát, zöld pompában üdvözöljék a felkelő napot. A fák alja tele volt színes virággal, a kis patak partján néhány szál elkésett ibolya illatozott.

Ott ültem kedvencz helyemen és gyönyörrel vettem részt a természet ébredésének csodás munkájában, míg nemsokára könnyű léptek zaja ébresztett fel álmodozásomból.

Megismertem könnyű lebegéséről, Mimosa volt, ki barát-néjával beszélgetve, a liget felé tartott.

Mélyen elmerülve, halkán, remegve beszélt szerelméről... Igen szerelméről... Mimosa, a tizenhatéves gyermek beszélt a szerelemről s hangja elárulta, hogy ez érzélem mélyen vert gyökeret szívében.

Közel hozzám álltak meg, úgy hogy tisztán hallottam minden szót.

Szeretem — szólt mély meggyőződés hangján — s meg fogok halni szenvedésomban, ha nem lehetek övé... s pedig úgy érzem, ez nem fog megtörténni soha! Ő nem lát engem, mintha nem is létezném számára. Minden remegés nélkül fogja meg kezemet s én úgy reszketek, mint a nyárfalevél, ha ő közelemben van.

— Talán csalódom!

— Nem, nem! Jenő sohasem fog engem szeretni!

Jenő!... Mint egy iszonyu vészkiáltás jajdult fel szívemben valami e név hallatára. Iszonyodva, tehetetlenül estem össze s kezemet szájamba gyurtam, hogy elfojtsam az onnan kitörni készülő hangokat... Jenő!... Jenő!... Tehát őt, az enyémet szereti... és meg fog halni nélküle, úgy mondá... Meg, meg... Tudom hogy úgy lesz!... E nagy lelki gyötrelmem, e sovárgás meg fogja ölni e légies alakot.

Tovább mentek s én még sokáig néma fájdalommal ültem helyemen, míg végre agyam újra működni kezdett.

Gondolataim végtelen szomorúak voltak. Mintha az egész természetre árny borult volna, oly kietlennek tűnt fel körülöttem minden... A víz dallamos, lágy esobogása gúnyos hahotává, a szellő langyos enyelgése orkánná lett s a levegő megtelt furiákkal, melyek vigyorogva nyújtogatták felém nyelveiket... Ez árny, e gúnyos hahota, ez orkán és szörnyek úgy illettek a szomorú temetéshez, melyet e nehéz és két életet megsemmisítő percek alatt véghezvittem. Szívemet temettem el örökre, olyan mélyen, honnan nincs feltámadás, nincs jövő... nincs remény.

Azt mondják, a fájdalom iskoláját végigjárni korán, a legjobb érettségi bizonyítvány az életre!... Én e bizonyítványt elég korán megszereztem.

És lelkem nem veszett bele... Mint érc a tűzben, keménynyé acéložódott...

A harc különben sokáig tartott, míg végre sikerült eszményíteni a fájdalmat, mely társam lett egy hosszú életre... Belefoglaltam lelkembe s mint legnagyobb kincsemet hordoztam végig.

Mert higgyétek el, hogy vannak fájdalmak, melyekhez szinte jobban ragaszkodunk, mint az örömhöz! A lélek harmóniája meg van zavarva... a tiszta öröm örökre száműzve lelkünkől s ami az élethez köt, ez az eszményi fájdalom költészet; de ez oly erős kapesokkal fűz oda, hogy csupán halálunkkal birunk megválni tőle.

Az első napokban emberfeletti erőbe került nagy felindulásumat Jenő előtt — ki minden szabad idejét nálunk töltötte — eltitkolni. A fájdalom rendesen rohamosan jön, de legyőzése

évek sisyphusi munkáját követeli s csak nagy lelkierő árán lehet megmenteni lelkünket a nirvánától...

Nekem volt erőm hozzá, hogy művészettel játsszam végig a végzettől reám erőszakolt szerepet... Csupán egyetlen perceze volt életemnek, mikor a szerető nő legyőzte az erőt, a szív az észet...

Jenő közeli elutazásáról beszélt, kinevezését várta minden perczben. Tudtam, hogy mi fog következni és remegve féltem... Mindennap mértéket vettem az erőről, mely lelkembe összegyűlt: ha vajjon elég lesz-e keresztülélni a megpróbáltatások nehéz napjait?... Kerültem Jenőt — ő annál jobban kereste társaságomat. Igyekeztem Mimosára irányítani figyelmét: hasztalan! Jenőnek csak számomra voltak érzelmei.

Wertheimer Gusztáv: Oroszlán-család.

És a kis Mimosa fonyadt, hervadt napról-napra s én kétségbeesve láttam, hogy az áldozat, melyet hoznom kell, nem fog célhoz vezetni. Minő rettenetes kín! Ha Jenőé leszek. Mimosának okvetlen halálát okozom s ha nem leszek övé, nemes szívét töröm meg s elrablom életüdvét örökre!

Mint a viharkorbácsolta hullámokra kidobott esőlnak, úgy tévelygett lelkem a kételyek örvényei fölött s nem tudott támpontot találni, hol megpihenjen. A katasztrófának okvetlen be kellett következni.

Egy napon ismét ott ültem kedvencz helyemen, a kis patak partján. A magány, mely itt körülfogott, végtelen jót tett beteg lelkemnek. Gondolkoztam. Szívem lázongni kezdett s jogát követelte. Miért ne lennék a Jenőé, mikor oly végtelen nagy mindkettőnk szerelme? De lehetnék-e, szabadna-e boldognak

lennem a tudattal, hogy köztünk egy kedves lény sirhalma domborul? Nem hallanám-e a lehullt virág utolsó sóhaját, a szívenlőtt galamb fájó pihegését?

Lemondani!...

Mily iszonyu szó! Van-e a gyarló emberi kebelben annyi erő, hogy e gigászi munkát véghezvigye? Lehet-e a forrón dobogó szívnek parancsolni, hogy megszüntesse dobogását? Lehet-e a szív lapjáról letörülni csak úgy könnyedén a képet, mely oda mélyen be van véve?

Lehet!...

A végzet sokszor furcsa játékot űz az emberek sorsával, mintha nevétségesnek tartaná, hogy önmagukra bizza intézését. Az a büszke, gögös ember hadd hunnyáskodjék meg egy magasabb hatalom előtt! Térdre por! Tanuld ismerni és félni az Urat!

Keserű gondolataimat egy édes, jól ismert hang szakította meg.

— Tudtam, hogy itt találom!

Jenő volt.

— Rég keresem az alkalmat — folytató, — hogy egyedül lehessenek magával, Ágnes. Meg akarom kérdezni: mi okozza megváltozott viseletét irántam?

Nem birtam felelni. Ajkaimat valami erős elfogódás nyugtázta le.

— Néhány hó óta nem értem magát, Ágnes! Nem az, aki eddig volt; mondja, tettem-e valamit, mi e viseletét indokolja? Vagy tán nem bizik többé bennem, nem szeret úgy, mint eddig?

Sötét homály borult szemeimre e szavak alatt s szívem, úgy éreztem, közel áll a megrepedéshez.

— Ne, ne ne! — kiáltottam fel — ne, ne!... Irgalom, Jenő!

Nem hallgatott.

— Ágnes, mondja, mi történt? Nem felel? Jól van, nem beszélék szerelmünkről, ugyis tudom, hogy szeret. Ha az ellenkezőt állítaná, nem hinném el... Magának szeretnie kell engem Ágnes; ne akarja meghazudtolni az Istent, ki nagy irgalmatosságában szívünkbe tette le e nagy, szent érzelmet. Ez érzelem velünk nőtt, velünk fejlődött s mint a végtelenségnek, se kezdete, se vége nincs! Hát mit akar, Ágnes? Ámitani? Nem hiszem! Nem, mi egymáséi kell hogy legyünk, Isten jegyezte el sziveinket egymásnak örökre!

— Oh, ne tovább!... ne tovább!

— Valami azt sugja bennem, hogy most ne hallgassak magára, hanem öleljem keblemre s ragadjam el, mint a mult század lovagjai... Miért is nem teszem?... Ne szóljon! Nem igaz, amit mondani akar!... E szemek nem hazudtak soha! Ezek tanítottak szeretni! Oh, Ágnes, Ágnes, miért akar a kétkedés ördögével — melyet eddig nem ismertem — útra boesítani?

— Útra?

— Igen. Távozom, hogy új állomásomat elfoglaljam. Aztán maga után jövök Ágnes?... Ne, ne feleljen! Eljövök s elviszem, ha az lesz az utolsó óráim is!...

Lehajolt s a lábainál levő örökzöld levelekből szakított s nekem nyújtotta.

— Legyen ez hű szerelmünk jelképe s ne hervadjon el soha, mint ahogy szerelmünk sem fog elmúlni soha, de soha!

Elszédültem s hátrahanyatlottam, ő szívére ölelt... Erőm elhagyott, éreztem hű szíve heves dobogását... édes bódító lehelletét... erős ölelését...

Zokogni kezdtem, ő lecsókolta könnyeimet...

És ezek voltak első és utolsó csókjai...

Aztán... elváltunk... örökre!

* * *

Sírok most is... Igen. E könnyeket most sem szégyenlem! A mult bűbájosan szép és mégis keserű emlékei fakasztották... A halottak emlékeit ugyis meg szokták ünnepelni s

Jenő azon perczben, hogy elváltunk: drága, megsiratott, mélyen meggyászolt halott lett számomra.

Itt be kellene, hogy végezzem történetemet, de haj, nem lehet! A megpróbáltatások egész sora következett még a nevezetes nap után.

Jenő eltávózása után a kis Mimosa nagy beteg lett s én ott ültem folyton ágya mellett. Iszonyu volt nézni e gyermek szenvedését! Lázálmában folyton róla beszélt s mély, kioltbatatlan szerelmét emlegette.

S hogy teljesekek legyenek kínjaim, néhány nap mulva levelet vettem Jenőtől.

„Mi tartja vissza ajakát — írta —, hogy a boldogító szót nem meri kimondani? Valami szent fogadalom, vezeklés vagy átok? Oh, mondja Ágnes, melyik ellen kell küzdenem? Itt valaminek rejteni kell, mit én nem bírok kitalálni. Egy olyan önzetlen, tiszta szív, mint a magáé, nem változhatik meg ok nélkül s csak valami iszonyu kényszernek enged: léteznék ilyen?... Mondja, hogy — nem, Ágnes!... Az nem lehet, hogy én magában csalódjam, Ágnes! Megtagadnám Isten létezését, hitemet, multamat s mindent, miben eddig hittem!... Ágnes, Ágnes! kérem mindenre, vegyen papírt s csak e szót írja le: „szeretem“ s e válasz a mennyország minden üdvét elhozza számomra.“

Oh, mit éreztem én e levél elolvasásánál! De nem akarok jobbnak látszani a valónál s bevallom nektek, hogy egy pillanatra az önzés kerekedett felül lelkemben s azt tanácsolta, hogy szakítsak mindenre, tépjem össze testvérem életét, romboljak szét mindent s e romokra építsem fel boldogságomat... Nem tettem meg. Aki ezt megtudná tenni, én nem itélném el! azt mondanám védelmére, hogy a szenvedély vezette: én nem tudtam megtenni.

Hiba-e, vagy nem, de nem birtam idáig leszállni...

* * *

Add ide Lilli az imakönyvemet, hadd nézzem meg az örökzöld leveleket: nem hervadtak-e el?... Nem... Minő üdék még most is! mintha csak most tépték volna le tövéről s pedig mindjárt harmincz éve. Szinte egy élet!

Sokáig, nagyon sokáig gondolkoztam, míg képes voltam e néhány sort írni válaszul:

„Ne kérdeje miért, de nem lehetek a magáé soha!... Gondolhatja, hogy nagy okom van reá! nyugodjék bele s viselje sorsát erős lélekkel, mint ahogy én viselem. Nekünk nem szabad az életben többé találkozni.“

Jenő nem nyugodott bele e rideg válaszba, néhány nap mulva új levele érkezett, új megpróbáltatás számomra.

— Ágnes! Hát csakugyan azt akarja, hogy megtagadjam az Istent!... Maga beszél-e így hozzám, ki előttem a legmagasabb püestálon állt mindenha! Ne szálljon le róla, kérem mindenre! Hová járjak én imádkozni, ha oltárom ledől?... Hol keressem az igazat, ha az angyalok is hazudni akarnak?... A sárt én eddig moesoknak néztem s önkéntelenül kikerültem életutamon s most azt akarja, hogy az legyen elemem?... A fellázadt angyalokat tudom, hogy pokolra taszították, de hát maga mi okért taszít el engem?

Most sem tudom felfogni, hogy miből merittem én azt a borzasztó erőt, hogy én ezt elviselni birtam! Bámulom, hogy nem örült bele az agyam, nem repedt szét a szívem, ez iszonyu szenvedések alatt?...

Nem, a hitvány emberi szervezet óriási terhet képes elviselni, s mint a kereszt alatt leroskadó Jézus, újra, meg újra folytatja utját a Golgotha felé.

Még néhány levélváltás történt, s én mind határozottabban válaszoltam. Jenő utolsó levelében már csak ennyi állott: Magának csakugyan nincs szíve!

Nézétek meg, ott van az örökzöld levelek mögött... Kissé megsárgult... talán a reáhullt könyektől... Ha meghalok, oda tegyétek szívem mellé... édesebb lesz a pihenés ha ott érzem...

Hát elmúlt, elmúlt!...

Mimosa napról napra jobban hervadt a sir felé s önfeláldozó ápolásom nem volt képes megmenteni az életnek. Két kínos, hosszú év mult el. Egy napon Mimosa egy lapot tartva a kezében, halványan, színtelenül, mint egy letört virág, feküdt a pamlagon s én az ablaknál valami munkával voltam elfoglalva.

Egyszer csak egy fájdalmas jajt hallok; épen mint a szívenlőtt galambé s mire hozzászaladtam, utolsó elhaló tekintetével mutatott a lapra. Néhány percz múlva nem élt többé. Szíve repedt meg.

A lap hírei között ez állott:

„Bereghy Jenő, a Tiszaszabályozás főmérnöke, ma vezette oltárhoz városunk egyik legszebb leányát.”

Iszonyu kiáltással rogytam össze. Az élőhalott a boldogabb halott mellé... Vége volt tehát mindennek.

A többit tudjátok; minék folytassam tovább, elég.

ÁRMÁNYOK HŐSE.

(Regény, egy kötetben.)

Irta: **Inokai Pál.**

(21)

XXVIII. A kitörő Vezuv.

Bánom én, ha itt van is! — mondta, arczát egészen a festő arczához tartva.

Szemeik összevillogtak.

Erre a festő megragadta a leányt, másik kezével mellbeütötte, hogy az egy hang nélkül összeesett.

A festő elrohant gyorsan, odament, hol épen leszedte az ibolyákat Amália.

— Menjünk haza édesem, annyira megundorodtam egy éppen itt levert kigyó miatt, hogy nagyon rosszul lettem.

— Oh, valóban halálsápadt lettél, Mannelem! Jöjj, jöjj. Menjünk haza.

Intett a kocsisnak, ki odaállt, és a fogat egy pillanat alatt eltűnt az erdei uttól.

A leütött Nina végre feleszmélt.

Mire kívánszorgott az erdőből, egészen sötét lett. Páliné küszöbénél újra összeesett.

Csak azt nyögte, szeretne ebben az órában beszélni Szeréna grófnővel.

— Épen itt van ni, — szölt Páliné, a belépő Szeréna elé sietve, ki mindig este jött Ninához.

— Mondtam neki, hogy ne menjen még az erdőbe, fáradságos lesz az még neki, de nem hitte. Inkább ne láttam volna soha egyetlen gombát sem!...

— Menjen ki öreg dajkám, — kérte esdve Nina, nekem beszédem van a grófkisasszonnyal.

Az öreg asszony kiment.

— Titkuk van én előttem!

XXIX. A két boldogtalan.

— De minék rohantad meg, inkább el kellett volna távoznod, ha ott megláttad! — feddé Szeréna Ninát, amint elmondta neki az erdei jelenetet.

— Oh, mert dühös lettem mint, egy tigris, — beszélt a leány lihegvé, — én nem tudtam magamon uralkodni, ha egyedül lett volna, megfojtottam volna most!... Sohasem hittem, hogy látásakor úgy felinduljak!... Nem türhetem, hogy a grófnét vette nőül!...

— De Nina, téged ugye vett volna el!

— Tudom, és nem is mondott ő nekem soha igazat. De szeretett, elesábitott!... Ez boszut érdemel!

És még azt követeli tőlem, hogy öljem el Ernác-kát!... Tudja ő, hogy engem akkor börtön várna,

mert épen ő fogná rám, hogy dühömben tettem a bűnt. Ő kihuzná magát, mivel istentelen ravasz. Nem Ernát, de őt fogom elveszteni!

— Nina, gondold meg jól, azt hinné mindenki, hogy én beszéltelek effélére! Ne tégy semmi meg-gondolatlanságot!

— Ugy-e, szereti őt a grófkisasszony is még? Azt akarja, hogy a nyomorult szobaleány hallgasson!...

— Szerencsétlen, te nem beszélsz okosan. Én téged sajnállak! Óvlak!

— Engem ne! Az én életem már semmi!... Nem bírom elviselni, amit szenvedtem. Nem akarok az ő bűneinek részese lenni. Utóljára még azt kívánná, hogy öljem meg Szeréna grófhölgyet is.

— Oh nem, ő már boldog Amáliával.

— Nem, nem. Bizonytalannak is az életére fog törni.

Szomoruan ment el tőle Szeréna, ígérte, hogy újra eljön, de legyen okosabb!

Fejét lesütve ment a bekövetkezett sötétben, csu-pán az utacsákak kavicsos fehérsége világított neki.

(Folytatása következik.)

Megbeszélési tárgy a „Zöld szalon” részére.

A nő a realizmus alkonyán.

Van egy lelki világrend, mely a szép, jó és igaz eszméjéből áll. Mikor ez a három eszme egyesül, mi emberek az egész, az egység szempontjából látjuk az erkölcsi intézményeket: a családot, az államot és az egyházat. A családban az atya és férj, az államban a fejedelem, az egyházban a főpap az egész képviselője, tehát ők lesznek ilyenkor a hatalom, a tekintély birtokosai. Befolyásuk rendkívül nagy, sokszor feltétlen. Ilyen volt az emberiség érzése, gondolkodása 415, 180 Kr. e., 180, 550, 975, 1480, 1680, 1814 körül Kr. u.

Mikor pedig a három eszme válni kezd egymástól, az alkotó részek érdekeiért lelkesedünk; a családban a nő és a gyermekek, az államban az alattvalók, az egyházban a hívők jogai- és érdekeiért.

Ha a lelki világrend ismeretével tanulmányozzuk a nők családi és társadalmi helyzetét, csodálatos világosságot derítünk történetére. Látjuk, hogy az idealizmus idején, mikor a három eszme egyesül, hogy iparkodik az emberiség a családi tűzhely szentségére figyelmeztetni és szorítani a nőt, néhol törvényeket hoznak ellenük, korlátozzák szabadságukat, vagy legalább társadalmi gátakat vetnek szereplésük elé. Ellenkezőleg, mikor meglazul a három eszme egysége, mikor mindinkább növekszik a realizmus, szemlátomást iparkodnak kiragadni a nőt házi tűzhelyéből, családi magányából és esábitjuk, visszük a társaskörökbe, a nyilvános szereplés vagy megjelenés alkalmaira.

A haladás hullámának első felében sok költői bájos vonás van a nő megjelenésében. Óvatos, szemérmes, körültekintő, szűzies a magatartása. Rafael madonnái ily időben készültek. Vörösmarty nőalakjai e kor alkotásai. A költők nagyrésze többnyire így eszményíti a nőt. Széchenyi István így képzei el magának szerelmét, később szeretett feleségét.

A hullám közepén, mikor a magyaros, a nemzeties édes melege, a nemzeti szellem közvetlen bensősége igéz meg bennünket: a női bűbájnak nagy szerepe jut a társaséletben. Ereje nagyobb, befolyása

ellenállhatatlanabb, magaviselete követelőbb, beszéde, tekintete kihívóbb, érzékibb lesz. Az anyai szeretet édessége, bensősége is elvarázsol bennünket. Ideális időkben nem igen foglalkoznak anyjokkal a költők, míg a hullám közepe táján Petőfi mily édesen szól anyjáról, Vörösmarty 1847-ben mily meghatóan emlékszik meg róla a „Szegény asszony könyvé“-ben. És azóta alig van költő, aki több versében ne magasztalná az anyai szeretet melegét, sőt Szulik József, Pósa Lajos egész kötetet irtak róla.

A hullám közepén a honleányok szerepelnek, a hazafias törekvésekbe vonják bele a nőket. De már a hatvanas évek végével az éleztlapok gúnytárgyává kezdik tenni. Ezután mindinkább a jótékonyság angyalai, választmányi hölgyek lesznek és mint ilyenek általános tiszteletben, elismerésben részesülnek.

A hullám második felében mindjobban gyarapszik a reális gondolkodás egyedisége, s függetlensége, önállóságra, nagyobb műveltségre, társadalmi befolyásra törekszik a nő s részben el is éri.

Ha figyelemmel kísérjük a nő történetét, reális időkben mindig megtaláljuk ezt az önállóságra törekvést. Ilyenkor fejedelmek, nagy urak, a születés, a szellem, de legkivált a pénz arisztokratái bolondulnak a női szépség után. A szép és eszes nő mindenható lesz a társadalomban és családban. Nem kérdezik multját, nem törődnek erkölcsi feltételeivel, hanem császárok és királyok épen úgy rabjaikká lesznek, mint más közönséges emberek. Számptalan történeti adattal bizonyíthatni a nő csodálatos befolyását a realizmus idején. Urunk, zsarnokunk ilyenkor a nő. Az ő javára alkotjuk törvényeinket, neki ad igazat a bíró, neki hiszünk, ha panaszkodik, ha könnyűt hullatja, vele könyezünk, vagy legalább nem nézhetjük szájalom nélkül.

E női befolyásnak köszönhetni, vagy legalább vele jár a férfinem gyöngéd, udvarias, nyájas s elnéző magaviselete. Udvariasak csak a reális időkben vagyunk. A hullám első felében a férfi romantikus, bravúros, betyáros, szertelen magaviseletre hajlandó, magatartása nemes, büszke, lovagias, a nő is ilyen férfiert rajong: de a hullám második felében a nyájas udvarló, a finom társalgó, a derék, fáradhatlan cicisbeo, az áldozatkész szerető, stb. szerepe jut osztályrészül az erősebb nemnek. A nő minden szeszélyével túrni, histeriás rohamainak engedelmeskedni és sohasem ellenkezni a férfi feladata.

De mivel jár a nőnek, a család alkotórészének e befolyása? Az erkölcs lazulásával, a morál sorompóinak eltávolításával, az érzékiség uralmával, a családi kötelék bomladozásával.

Idáig jutottunk napjainkban.

Uton-utfélen vitatják az emancipációt, dicsőítik a feminizmust, hirdetik az asszony jogait, igazolják a szabad szerelem jóságát. Népes kongresszusokat tartanak az emancipált hölgyek, melyeken határozatokat hoznak a nők szabadságának biztosítására és a férfizsarnokság kárhóztatására.

Csakhogy már ébrednek az idealizmus, bensőkben megszólal a morál és a vallás, az egész szempontjából kezdjük látni a családot és benne az atyát, a férjet, s szájalmas mosolylyal nézzük a nőemancipáció féktelen dámáit, ezeket a bomlottlelkű asszonyokat és kisasszonyokat, akikben épen úgy hiányzik az örök nőiség, mint a keresztény anyaság, akik nyírott hajjal, férfikabátban, néha biciklin szaladoznak klubjaikba vagy társasköreikbe, néha a főiskolákba vagy egyetemekre, hogy orvosi, jogi, vagy tanári oklevelet szerezzenek s féktelen egyéniségök bomlasztó tanaival boldogítsák embertársaikat.

Annyi tény, hogy most nem fogják elérni céljokat. Jó realista törvényhozók és államférfiak, publicisták és ujságírók még ugyan lobogtatják érdekükben az emancipáció zászlaját, de az ébredő idealizmus nem-sokára földre tiporja azt s mindnyájan érezni fogjuk, hogy csak egy boldogítja a nőt: ha a szerető férj és a jó atya oldalán hü feleség és édes anyja lehet. — El merem mondani, hogy a társadalom javarésze már így gondolkodik. A hatvanas, hetvenes, nyolcvanas években sokan rajongtak a gondolatért, hogy leányuk az egyetemre, vagy más főiskolába, a színképezdebe, vagy zeneakadémiába járhasson; ma szájalommal tekintjük e szegény teremteseket, akiket viszonyaik vagy helytelen gondolkodásuk oly pályákra sodor, melyeken az idealizmus napjaiban sohasem érhetik el a boldogító és megnyugtató lelkiismeretet.

Bodnár Zsigmond.

KÉPEINKHEZ.

A *Hock János* vezetése alatt oly szépen fel-lendült „*Nemzeti Szalon*“ tavaszi kiállításából mutatunk be olvasóinknak néhány sikerült művészalkotást. Ezek:

Báró Braunecker Stina: *Vaszary Kolos*, Magyarország hercegprímása.

Radoné-Hirsch Nelly: *Részlet „Himfy dalai“-hoz.*

Edvi Illés Aladár: *Vöröspataki utca.*

Rubovics Márk: *Zártkörű hangverseny.*

Wertheimer Gusztáv: *Oroszlán-család.*

A SZERKESZTŐ POSTÁJA.

Vári-Olvaszthó Ferencz. Az „Intés“-t besoroztuk pályamunkának. — **Hadrava Nándor.** Köszönjük! Kár, hogy egy héttel előbb nem küldte. Levelét mosolyogva olvastuk. — **Takács G.** Gyenge kísérlet! — **Csodányi Mariska.** Köszönjük. Cikkei jók, de rövidebbeket kérünk. — **Latullus.** Megkaptam. Sorra jön, de pályamunkákról előzetes bírálatot nem közölhetünk. — **E. Nagy Sándor.** Miért küldenek vissza a Jóskát és Málkát? Olyan jó egyetértésben várják ezek a nyomdafestéket. Kár őket zavarni. Hiszen ha túl hosszú is, módját ejtjük, hogy pályázzanak és vannak reményei. A bélyegekkal tessék rendelkezni. — **Szentgály J.** A rejtvény jó, jön. — **Freud Francziska.** Magácska igen ügyesen jellemzi a szivtelen fiút és fivért, de ügyes cikkecskéje inkább vidéki lapba való. Mi köszönettel mellőzzük. — **A. G.** Sorra kerül. — **F. Margit.** Népdalai ügyesek. — **Feleki S.** Köszönjük. Legyen minél sürűbben szerencsénk. — **Kollár Katinka.** Pályázik. — **Kovács József.** Mindenki csak egy művel pályázhatván, Hankának türelemmel kell lenni. — **Klein Iduska.** Kéziratokat vissza nem adunk. — **Ruszin Malvin.** Elég élénken van megírva, de tárgyánál fogva elkésett. — **Szeccszó.** Besoroztuk. — **Görög.** Igen jók. Csak rövidebbre kérjük szabni. — **Zombory.** Megkaptuk, pályázik. — **Gribovszky Pál.** Jönni fognak. — **Hit, remény, szeretet.** A vers tárgya nem új. Makai Emil íróársunk irt nagyon hasonlót. A másiknak sorát ejtjük. — **Gazsó Juliska.** „Szesz“-élyes küldeményét köszönjük. Talán úgy vélekedett, hogy kell a lapba egy kis „*sprit*“? Pá! — **Repült, repült**... a papirkosárba. — **Bevallom szerelmem**... Helyesen teszi, de meg ne mutassa ezen versét imádoztjának, mert akkor kárba vész fáradsága. — **Ács Ferencz.** Sorra kerül. — **Zsurilla.** Díjmentesen, de ritkán és röviden. — **Urbanits K.** Verse ügyes mezbe bujtatott szép eszmémenet; de... csiszoljon még rajta és küldje be újra. — **A... I Z... n, Pápa.** Bizony nem ütök meg a mi mértékünket, de az ne vegye el jövőre kedvét. Mi vagyunk kissé tulkövetelők. — **K. Iduska.** Kis hamis! Még verset is ír? Még pedig a halálról! Ez rossz jel. Az álmokönyv szerint lakodalmát jelenti! Ez gyengécske. A Nemzeti Ujságot érdeklő kedves ajánlatát áttettük terjesztő irodánkhoz (Miksa-utca 3.)